8. Kuidas tehakse IT-d. Memo

9 aastat tagasi - 21.03.2016 Autor: Siim Veskimees

(jätkub)

8. Memo

„Igatahes ühel hetkel vaatas kogu Projektigrupi asjalikum osa suurte silmadega mulle otsa: „Kirjuta midagi! Kirjuta juhtkonnale MEMO.”"

Thor kogus natuke mõtteid. „Vaata, asi kõrbeb igast otsast. Juba jälle on kõik need sügisel edasi lükatud tähtajad lootusetult lennanud. Aga tead, ma kõigepealt räägin, mis ma memode kohta teada sain, ja siis annan sulle seda lugeda.

Esimeseks kinnitasid kõik, et juhtkonnale esitatav memo peab mahtuma A4-le. „Üle A4 nad ei loe. Mõttetu. Neil on nii palju teha ja pikemad paberid lükatakse lihtsalt kõrvale.”"

„Kuldkala mälu on teatavasti 7 sekundit...” ei suutnud ma vait olla.

„Just. Kui haikala ründab, teeb ringi ja ründab uuesti, siis järgmine rünnak on tema jaoks juba uus, eelmist ta ei mäleta. Ülikoolis õpitakse teadusi aastaid, inimkonna arengut suunanud põhitekstid on suhteliselt pikad, sisuliseks tutvumiseks nendega kuulub minimaalselt päevi. Ühe popplaulu kestus on keskmiselt 3 minutit ja see on ka kähkukale kuluv aeg...”

„See pole juhus.”

„Küllap vist.” Ta turtsatas.

„Ma vaatasin järele – A4-täie info läbilugemiseks nii, et inimene suudab kohe seejärel sisu kohta esitatud küsimustele anda 2/3 õigeid vastuseid, läheb vähemalt minut (seda loetakse aktsepteeritavaks tulemuseks). Jutt on täidetud lehest. Kui memolt raam mõttes maha arvata, jääb järele umbes kolmandik lehte. Selles tuleb kirjeldada tausta, sõnastada probleem ja pakkuda lahendus. Tore väljakutse.”

„Sa tahad öelda, et Siseorganite juhtkonnaga suheldakse kolmandiku A4 formaadis? Sinna läheb ju füüsiliselt nii vähe informatsiooni, et selle põhjal tehtav otsuste tase peab juba puhtteaduslikult, küberneetika seaduste järgi jääma kuhugi elementaarsete inimtegevuste ja kuldkala vahepeale!”

„Täpselt nii see ongi. Tavaliselt, normaalsete inimeste maailmas ei ole juhtkond asutuses mitte selleks, et teha otsuseid, millega iga trammijuht hakkama saaks.

Muidugi, memodel on lisad. Aga nagu öeldud, nad ei loe neid.

Kui kirjutasin memo esimest versiooni, olin töötanud siseorganites pool aastat. Juba natuke teadsin, kuidas selles bürokraatiadžunglis liikuda, kuigi muidugi igatsesin korralikku matšeeted – nii otseses kui ülekantud tähenduses. Olen sulle siin rääkinud, kuidas üsna abitult jälgisin riigihanke kinnitamise viimast faasi ja suutsin ainult natuke kaasa rääkida tolle reeglitele mittevastava pakkumise väljaarvamisel.

Püüdsin sekkuda lepingu sõlmimisse, sest seal on palju ilmseid vigu, kuid mulle öeldi, et tegele oma asjadega – esiteks pole see minu vastutusala, teiseks tähendaks iga muudatus Püha Kooskõlastusringi ja kolmandaks... ma polnud endas kindel. Ikka oli natuke selline tunne, et mõne asja taga võib olla mingi mulle hoomamatu tarkus ja mul tuleb veel õppida...”

Ta oli vahepeal kolinud mu arvuti taha ja võlunud ekraanile dokumendi, millest jutt. Algas see muidugi suurtähtedes pealkirjaga „MEMO”, millele järgnesid standardsed „kellele”, „kellelt”, „kuupäev” ja nii edasi. Ka „kokkuvõte” ja „taust” polnud midagi erilist ja kordasid seda, mida juba teadsin: PROJEKTI käigus luuakse muuhulgas siseorganite üldine geoandmebaas, millega tulevikus liidestatakse kõik kaarti kasutavad rakendused, see vajab nüüd ja ettenähtavas tulevikus seda haldavat struktuuri, sellele aga pole keegi veel mõtlema hakanudki, terves ministeeriumi haldusalas puuduvad nii kompetents kui poliitika... Ja nii edasi; kõik

oleks korras, kui see – ikka veel sisuliselt raam – poleks ära võtnud suuremat osa lehe pinnast.

Edasi tuli „Probleem: Geoandmebaas nõuab pidevat tegevust, et säilitada see ajakohasena ja toota organisatsioonile lisaväärtust. Praegu on see tagatud vaid PROJEKTI lõpuni ja ainult selle huvides.”

Ja kõige lõpus...

„Soovitused:

1. Määrata vastutaja ja anda talle õigused;
2. Valmistuda tööle võtma vajalikke spetsialiste;
3. Arvestada seoses geoinfoga Siseorganitele lisanduvate kulude ja kohustustega.”

Thor ootas, kuni ma lugemise lõpetasin, ja sõnas: „Muidugi käis memoga kaasas kaks 6-10 leheküljelist dokumenti. Väljavõtted analüüsist – inimesed ei ole rumalad, muidugi oli analüüsis neid probleeme puudutatud – ja projektirühma tehtud tulevikustsenaariumite analüüs.”

Ta vajutas klahve. „See viimane on päris huvitav, ma näitan sulle osa.”

Dokument „Arengu alternatiivid Siseorganite haldusalas” kirjeldas üsna asjalikult situatsiooni, analüüsis võimalusi ja hoiatas ohtude eest. Kõige negatiivsemana oli välja toodud „Tänase situatsiooni jätkumine”, mis kokkuvõtvalt sedastas, et puudub kompetents, strateegia ja taktika, ette on näha kulude suurenemist ja vastavate tööde kvaliteedi langust ning tähtaegade ületamist, ja lõppes sõnadega, milles tundsin ära Thori käekirja: „Geoinfo alal oleme täna seal, kus oli Eesti ca 10 ja maailm ca 30 aastat tagasi, aga sellest pole midagi, kui me ei karda naeruväärsed olla.”

„See on ju suhteliselt aus dokument,” märkisin, kui olin lugemise lõpetanud.

Thor mühatas. „Sellega oldi nõus tingimusel, et pähe saan mina.

Saingi. Nii et tolmas, sest Päästja hoolitses selle eest, et nimetatud dokument jõuaks ministrini. Tropp ja Põhulõug kutsusid mu koos teiste Projektis osalevate Siseorganite töötajatega välja ja teatasid pidulikult rivi ees, et ma olen Reetur.”

*

Pisut konjakit, lonks kohvi ja kuigi arvasin, et olen juba kõike kuulnud, pidid taas peaaegu kõrvad laua alla kukkuma: „Kolm kuud pärast Projekti lepingu

allkirjastamist selgus, et tegelikult on ka riigihanke võitnud arendaja meid alt tõmmanud. Nad plaanisid Projektis kasutada üht Soome moodulit ja soomlased ei ole nõus meile lähtekoodi andma. Ma ei tea, kas see selgus aja jooksul või bluffisid nad algusest peale teadlikult. Ehk siis kogu see tsirkus eelmise pakkuja väljaviskamiseks täpselt sarnase asja eest oli enam kui mõttetu.”

Thor ohkas. „Lihtsalt mõttetu oleks tähendanud seda, et kuna teine teeb samamoodi, oli esimese väljaviskamine ebaõiglane. Riigihanke puhul aga võib see tähendada juhul, kui esimene sellest kuidagi teada saab, sihukest jama, mis ületab kõik seni kirjapandu – kohtuprotsess, tööde peatamine, hanke tühistamine, pikk vaidlus selle üle, kes kellele kui palju maksab, ja Šveitsi abi tähtaegade lendamine, mis omakorda tähendab, et summad tuleb tagasi maksta, milleks loomulikult ei ole enam raha.” Ta lõi käega. „Ühesõnaga, aastaid täiemõõdulist persenussi ja kõige lõpus oled sa hulga vaesem ja rikutud närvidega.”

„Ega sina ometi selle eest ei vastuta?”

Thor muigas ühe suupoolega. „Õnneks ületab see terve projektirühma pädevuse. Projektijuht oli nõus alla kirjutama, et nii ongi, me ei saa lähtekoodi. Tol hetkel ma ei saanud temast aru ja arvasin, et ta laseb selle läbi sellepärast, et, nagu öeldud, on see juba nii suur jama, et torm käib ümber Superkana õrre, ja lõpuks, nagu vana rahvatarkus ütleb, saab inimest lahti lasta ainult üks kord.

Aga see jutt jõudis Päästjani ja ta võttis mul nööbist kinni ja küsis, millele me tegelikult alla kirjutaksime. Ma seletasin talle seda vana hea püksikusemise näitega – et alguses on hetkeks mõnus soe, aga pärast kaua-kaua külm ja märg. Ja haiseb vastikult. Et need nõuded ei olnud riigihankesse niisama sisse kirjutatud. Kõige halvemal juhul ei saa süsteemi pärast isegi korralikult häälestada, rääkimata arendamisest.”

Thor viipas ebamääraselt käega. „Vaata, Päästja ei ole üldse rumal ja mõistab suurepäraselt, et kuna analüüs tuli välja selline, nagu tuli, saab ta esimesel korral ainult selle, mida küsiti, ehk siis programmi, mis natuke veidral viisil imiteerib vajalikku asja. Ta annab endale aru, et selles ei ole ainult Siseorganid süüdi, kummatigi korjati IT-alane kompetents Siseorganite loomisel tema ja kõigi teiste juurest ära...

Igatahes hakkas Päästja kõva häält tegema ja igal pool, ka ministeeriumis memosid lehvitama. Memod olid muidugi jälle minu kirjutatud ja seega sain juurde kuulsust kui õel ässitaja. Analüütik kehitas üht ja arhitekt teist õlga: „Meie toome riskid välja, sina vastutad.” Mingis mõttes adusime olukorda ju kõik

ühtmoodi.”

„Ja mis siis sai?”

Enne jätkamist virutas Thor peaga vastu lauda. „Kogu asja tulemuseks oli järjekordne triangel üle kõigi osapoolte ja palju tüütut asjaajamist Õigustalitusega. Ma ei tea, kas Soome pool hoolis oma Eesti partnerettevõttest nii vähe või oli neil vähem illusioone Siseorganite suhtes, igatahes saadeti meid pikalt. Tarnijal jäi selle peale pakkuda, et nad teevad täpselt sama funktsionaalsusega mooduli ise.

Mind juba teatakse, asjad sätiti nii, et, projektijuhile anti korraldus alla kirjutada. Ikkagi oli mäng jõudnud kõrgemale korrusele.”

„On see halb tulemus, kui nad täpselt samasuguse ise teevad?”

Thor virutas veel paar korda peaga vastu lauda. „Tegelikult tuli Päästja ja küsis mult täpselt sama küsimuse. Ma rääkisin talle sedasama, mis nüüd sulle:

Teatavasti tegid venelased nõuka-ajal kõiki Lääne asju järgi ja said „analooge kõigilt parameetritelt ületava”. Seda räägiti ju muide Nõukogude Liidu lõpuni ka arvutite kohta ja tollal, 80-ndatel Küberneetika instituudis töötades püüdsime töökaaslastega ära arvata, mis parameetrid need küll olla võiksid, mille poolest need kümne aasta vanuste Lääne arvutite viletsad koopiad originaale ületavad. Suutsime välja mõelda voolutarbe ja veeväljasurve.

Tarkvaratööstuses ei ole asi küll nii hull nagu külasepal, kes peab tegema „sama hinnaga *täpselt* sama hea” Mercedese või BMW, kuid piisab juba jalanumbrit pisut ületavast IQ-st taipamaks, et keeruka, aastaid arendatud spetsiifilise rakenduse kiirustades järeletegemine ei ole pärismaailmas mitte kuidagi võimalik. Isegi kui see pealtnäha teeb samu asju, on see kindla peale määratult aeglasem ja vigu täis.”

„Ja jäitegi vait?”

„Jah. Muidugi võiksime asja suure kella külge riputada, aga seletasin ju, milline täielik häving meid siis ees ootab. Nii see elu nüüd edasi lähebki...”

(järgneb)

- Tegijad